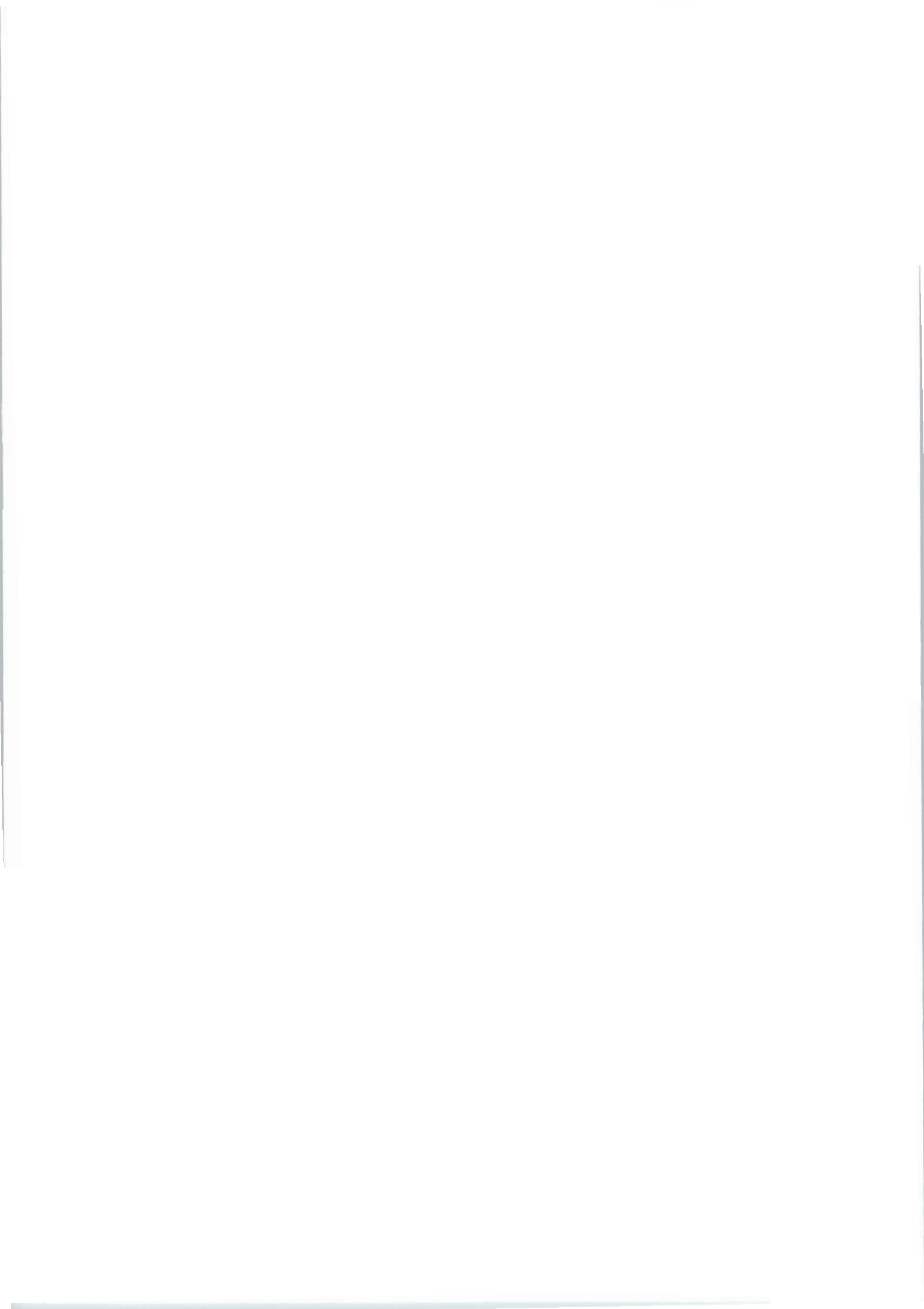

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS
GOVERNMENT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH

Dnro VATT/307/001/2009

TULOSTAVOITEASIAKIRJA VUODELLE 2010

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on soveltavan taloudellisen tutkimuksen yksikkö, joka tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä ja sopeutumisesta muuttuviin vaatimuksiin sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden muiden osien toimintaan.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on osa valtiovarainhallintoa. Toiminta-ajatuksensa mukaisesti valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustaa ja valinnanmahdollisuuksia tehokkaalla ja laadukkaalla julkisen toiminnan ja talouden ohjauksella ja kehittämisellä sekä luomalla yritysille ja yksityisille suotuisaa, kannustavaa ja vakaata taloudellista toimintaympäristöä.

Valtiovarainministeriö ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ovat sopineet vuotta 2010 koskevista tulostavoitteista sekä viraston toiminnan kytkeytymisestä valtiovarainhallinnon yhteiseen strategiaperustaan seuraavasti:

I Strategiset linjaukset

VATT:n toiminta tähtää siihen, että talouspolitiikan valmistelussa, päätöksenteossa ja aiemmin toteutettujen päätösten seurannassa on käytettävissä luotettava ja ajantasainen tietoperusta. Tutkimuskeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden perustana on kyky tehdä korkeatasoista soveltavaa tutkimusta politiikkarelevanteista talouspolitiikan kysymyksistä.

Tutkimus palvelee talouspolitiikan valmistelua vuonna 2010 erityisen tiiviisti tehtävissä, jotka liittyvät valtiovarainministeriön asettaman verotuksen kehittämisyöryhmän toimeksiantoihin. Myös kuntien rahoitusta ja palvelujärjestelmää koskevissa tutkimuksissa sekä työmarkkinatutkimuksessa on suoraan vireillä olevia uudistuksia palvelevia hankkeita. VATT:n malliympäristössä toteutetaan ennakointihankkeita sekä työvoima- ja koulutustarpeisiin että ilmastopolitiikkaan liittyen. Osin talouskriisin seurauksena syntyvien uusien tietotarpeiden johdosta tutkimuskeskus varautuu toteuttamaan lisäksi talouspolitiikan lyhyen tähtäimen valmistelua palvelevia selvityshankkeita. Tieteellisen vaikuttavuuden säilyttämisen ja kasvattamisen kannalta haasteena on säilyttää samanaikaisesti pitkäjänteisen tutkimustyön edellytykset tilanteessa, jossa ennakoimattomiakin selvitystarpeita talouspolitiikan valmistelun tueksi nousee runsaasti esiin.

Taloudellisten mallien ylläpito ja kehittäminen sekä erilaisten tietoaineistojen innovatiivinen hyödyntäminen ovat tutkimuskeskuksen keskeisiä vahvuuksia, joiden varaan rakennetaan kumppanuuksia muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa. VATT:n tutkimus säilyy sektorirajat ylittävänä ja yhteishankkeita valtion eri sektoritutkimuslaitosten kanssa on runsaasti. Yhteistyö ECONOMICUM-kampuksella akateemisten kansantaloustieteellisten laitosten kanssa tiivistyy mm. yhteisvirkojen muodossa. Samalla yhteishankkeiden monipuolistuminen osaltaan vahvistaa talouspolitiikan valmistelun tietoperustaa.

Tutkimuskeskuksen toimintaan vaikuttaa myös valtion sektoritutkimuksen uudistaminen, joskin vaikutusten muoto ja mittaluokka eivät vielä ole tiedossa. Niin ikään toimintaan vaikuttanee ulkoisen rahoituksen tarjonnan oletettu supistuminen talouskriisin johdosta. Varautuminen muutokseen edellyttää strategiatyötä, jossa otetaan lähtökohdaksi edellä mainitut muutostekijät ja toisaalta vahvuudet, joita tutkimuskeskuksella on muutoksissa pärjäämiseksi.

II Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toiminnan kytkeytyminen valtiovarainministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteisiin vuonna 2010

VATT:n tutkimustoiminta kytkeytyy valtiovarainhallinnon yhteiseen strategiaperustaan ja koko hallinnonalan yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin. Tutkimuskeskuksen erityisenä tehtävänä on tutkimukseen perustuvan asiantuntijatiedon tuominen talouspolitiikan valmistelun tueksi ja julkiseen keskusteluun.

VATT:n tehtävinä korostuvat lainsäädännön ja politiikkatoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja ennakkoinnin kehittäminen.

Tutkimuksen lähtökohtina ovat julkisen talouden uudistushankkeet sekä kansantalouden pitkän aikavälin kestävän kasvun edellytykset. Painopisteet on viimeksi määritelty VATT:n tutkimusohjelmassa ”Julkinen talous ja kestävän kasvun edellytykset – Tutkimus rakennepolitiikan tukena” vuosille 2009–2011. Yksityiskohtaisemmat tavoitteet sovitaan vuosittain tulostavoiteasiakirjassa, ja tulostavoitteiden toteutumista seurataan toimintavuoden aikana. Ministeriön eri osastojen tutkimustarpeet välittyvät tutkimuskeskukselle tulosopimukseen tähtäävissä valmistelemissa suunnittelutilaisuuksissa ministeriön ja tutkimuskeskuksen välillä. Lisäksi työkierto ministeriön ja tutkimuskeskuksen välillä edesauttaa tietotarpeiden tunnistamisessa.

Varsinaisen tutkimustoiminnan lisäksi henkilökunnalla on runsaasti erilaisia muita asiantuntijatehtäviä, jotka palvelevat julkisen hallinnon valmistelutyötä. Näitä ovat muun muassa valtiovarainministeriön pyytämät selvitykset, osallistuminen useiden hallinnonalojen asiantuntijatyöryhmiin sekä laaditut lausunnot ja pidetyt esitelmät. Tutkijoiden edellytykset toimia menestyksellisesti asiantuntijatehtävissä ovat yleensä sitä paremmat, mitä korkeampitasoista heidän tutkimustoimintansa on. Pitkäjänteisyyteen ja korkeaan tutkimuksen laatuun tähtäävä tutkimustoiminta muodostaa tästä syystä toiminnan perustan.

III VATT:n toiminnalliset tulostavoitteet sekä tuottavuuden parantamistoimenpiteet vuonna 2010

Tutkimustoimintaa toteutetaan kolmella tutkimusalueella sekä Päätöksenteon tuki ja mallintaminen –yksikössä. Seuraavassa on esitetty tutkimustoiminnan painotukset ja kärkihankkeet vuonna 2010 tutkimuksen vastuualueittain. Lisäksi esitetään luettelo muista tutkimusprojekteista. Useisiin projekteihin osallistuu tutkijoita eri vastuualueilta.

Tutkimusalue I - Julkisten palvelujen vaikuttavuus

Tutkimusalue tuottaa päätöksentekoa tukevaa tietoa seuraavista teemoista: Kuntatalous, julkisten palvelujen tuotanto ja julkisten palvelujen kilpailullisuus. Kuntataloutta tutkitaan rahoituksen, kunta-valtiosuhteen ja kuntaliitosten näkökulmasta. Julkisten palvelujen tuotannon tutkimus tarkoittaa lähinnä tuottavuuteen vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä valtio- että kuntasektorilla. Vasta aloitettu kilpailullisuuden tutkimus julkisissa palveluissa tarkoittaa sekä oman tutkimusprofiilin pohtimista että käytännön kilpailutustapausten tutkimusta.

Tutkimusalueen I keskeiset hankkeet:

Valtionosuusjärjestelmä ja kuntien rahoitus

Projekti koostuu kahdesta hankkeesta. Ensimmäisessä hankkeessa tuotetaan kuntien rahoitukseen keskittyvä artikkelimuotoinen kirja, joka koostuu koti- ja ulkomaisten asiantuntijoiden näkemyksistä optimaalisesta paikallistason rahoitusjärjestelmästä pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa. Artikkelien kirjoittajina on paikallistason rahoituksesta ja sen uudistuksesta vastanneita henkilöitä Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Englannista, OECD:stä, USA:sta ja Suomesta. Toisessa osahankkeessa valmistellaan 2 artikkelia lähetettäväksi kansainväliseen referoituun aikakauskirjaan arvioitavaksi. Ensimmäinen artikkeli käsittelee valtionosuuksien menovaikutusta esi- ja perusopetuksessa verrattuna verotettavien tulojen vaikutukseen. Toinen artikkeli keskittyy kuvaamaan Suomen valtionosuusjärjestelmää, sen uudistusta ja VATT:n tutkijaryhmän v. 2008 tekemää ehdotusta uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi.

Yhteistyö: VM, Valtioneuvoston kanslia

Valtion tuottavuusohjelma, palkkausjärjestelmät ja työhyvinvointi

Hankkeen tavoitteena on tarkastella tuottavuuden kehitystä sekä sen yhteyttä työhyvinvoinnin eri indikaattoreiden ja virastojen palkkausjärjestelmän ja henkilöstörakenteen ominaisuuksien kehitykseen tuottavuusohjelman aikana vuosina 2000–2008. Tutkimuksen peruskysymys kuuluu, onko työhyvinvointi muuttunut systemaattisesti eri tavalla niissä virastoissa, joiden tuottavuus on kohonnut muita enemmän? Lisäksi tarkastellaan henkilöstörakenteen, palkkauksen ja palkitseminen kehityksen yhteyttä työtyytyväisyyteen ja tuottavuuteen. Hanke tuottaa kvantitatiivista informaatiota tuottavuusohjelman vaikutuksista. Yhteistyö: VM, Tilastokeskus, VTML, Valtiokonttori

Kilpailutuksen ja yksityistämisen kansantaloudellisten vaikutusten arviointi

Tutkimusprojekti sisältää 3 osahanketta, joissa tarkastellaan markkinoiden kilpailullisuutta sekä julkisten toimijoiden toimintaa markkinoiden luojana ja ylläpitäjänä. Osahanke 1) Asfalttikartellien vahingonkorvausten taloustieteellinen arviointi: Tutkimuksessa arvioidaan asfalttikartellin vahinkoja kuntien ja Tiehallinnon talouteen sekä kartellin ns. deadweight loss -vaikutusta yhteiskunnan hyvinvointiin. Osahanke 2) on jätteenkuljetuksen hankintamallien yritysvaikutusten selvitys. Tutkimuksessa selvitetään, miten kunnissa sovellettavat eri hankintamuodot vaikuttavat markkinoiden rakenteeseen ja toimintaan. Osahanke 3) on HECER - VATT yhteistyöhanke, jossa analysoidaan millaiset hankinnat joutuvat markkinaoikeuteen, erilaisten hankintojen oikeudenkäyntien tulemia ja yritysten kannustimia valittaa hankinnoista markkinaoikeuteen. Tutkimuksen avulla voidaan selvittää, mitkä kilpailuttamiseen liittyvät asiat aiheuttavat yhteiskunnalle kustannuksia oikeudenkäyntikulujen ja toteuttamattomien hankintojen muodossa. Yhteistyö: YM, Kuntaliitto

PROJEKTIT

Teema I A: Kuntatalous

Kuntien valtiosuusjärjestelmän uudistus
Tehtäväkohtaisten valtionapujen vaikutukset
Kuntaliitokset
Optimaalinen kuntarakenne
Kuntien välinen kilpailu
Asumisen talous
Kuntien talouden menodynamiikka

Teema I B: Tuottavuus

Laatu ja vaikuttavuus tuottavuusmittauksessa - vanhuspalvelut RAVA- ja RAI-aineistojen valossa
Valtion tuottavuusohjelma, palkkausjärjestelmät ja työhyvinvointi
Kustannustehokkaan perusterveydenhuollon edellytykset

Teema I C: Julkisten palvelujen kilpailullisuus

Palveluseteliuudistuksen hyvinvointivaikutusten seurantatutkimus
Toimialataloustiede ja huutokaupat
Julkinen sektori markkinoiden suunnittelijana ja sääntelijänä
Hankintamenetelmien tehokkuus ja optimaalisuus
Kvasimarkkinat julkisten palvelujen tuotannossa
Jätteenkuljetuksen hankintamallien yritysvaikutusten selvitys
Asfalttikartellin yhteiskunnallisten kustannusten arviointi
Autokatsastuksen kilpailullisuus

Tutkimusalue II: Julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot

Alueen tehtävänä on tutkia verotuksen ja sosiaaliturvan vaikutuksia kotitalouksien ja yritysten käyttäytymiseen, tulonjakoon ja julkisen talouden tasapainoon. Vuonna 2010 keskeinen osa selvitystyöstä kytkeytyy verotuksen ja tulonsiirtojärjestelmän uudistuksiin. Alue osallistuu ministeriöiden ja virastojen väliseen yhteistyöhön uuden mikrosimulointimallin kehittämisessä ja ottaa siirtymäkaudella vastuun TUJA-mallin ylläpitämisestä. Henkilökohtaisen tulonjaon tutkimusta jatketaan. Lisäksi jatketaan verotuksen kautta suunnattujen tukien määrän kartoittamista sekä tutkimusta verotukien vaikuttavuudesta.

Tutkimusalueen II keskeiset hankkeet:

Verotuksen kehittämistyöryhmälle tehtävät selvitykset:

Tutkimusalue tukee usean henkilön voimin VM:n syyskuussa 2008 asettaman verotuksen kehittämistyöryhmän toimintaa. Työryhmän määräaika päättyy 2010 lopussa. Alueen panos liittyy keskeisesti työryhmälle tehtävien selvitysten suunnitteluun ja organisointiin mutta myös toteuttamiseen. Selvityksiä tehdään VATT:ssa yhdessä Päätöksenteon tuki- ja mallintamisyksikön kanssa hyödyntäen sen yleisen tasapainon mallia.

Yhteistyö: VM

Verotukien laskenta ja raportoinnin kehittäminen

Hankkeessa uudistetaan verotukiselvitysten laatimisperusteet yhdessä VM:n kanssa ja toteutetaan tukien määrän arviointi uusilla perusteilla. Uudistuksessa verotukikartoituksen kattavuutta parannetaan, normiverojärjestelmiä koskevat määrittelyt päivitetään ja tukien määrän laskennassa sovellettavat menetelmät tarkistetaan. Kehittämistyön valmistuttua VATT suuntaa työpanostaan verotukien vaikuttavuuden arvioimiseen.

Yhteistyö: VM

Eriarvoisuus, köyhyys ja syrjäytymisen taloudelliset ulottuvuudet

Tutkimusvuoden aikana jatketaan meneillään olevaa ylempien tulojen ja verotuksen progressiivisuutta koskevaa tutkimusta. Tutkimus liittyy VATT:n perinteiseen tulonjako- ja eriarvoisuustutkimukseen täydentäen ja syventäen sitä. Tulojen osalta tarkasteluja laajennetaan henkilötasoisista vuotuisista poikkileikkausaineistoista paneelianeistoihin. Tutkimusvuoden aikana täsmennetään köyhyyden eri ulottuvuuksia ja siihen liittyvää dynamiikkaa. Antavatko yksilön tulot, kulutus ja varallisuus samanlaisen kuvan köyhyydestä? Entä mikä merkitys on kotitalouksien saamalla julkisen sektorin rahoittamilla yhteiskunnallisilla palveluilla (terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelut)? Vuotta 2006 koskeva kulutustutkimus sisältää pitkän tauon jälkeen tietoa kotitalouksien käyttämistä yhteiskunnallisista palveluista.

Yhteistyö: Tampereen yliopisto, PT, Kuopion yliopisto

PROJEKTIT

Teema II A: Verotus

Verotuksen kehittämisryhmän työtehtävät
Eriytetyn tuloverojärjestelmän arviointia: teoriaa ja empiriaa
Palvelujen alv-kannan alentamisen vaikutukset
Verotuksen vaikutus yrittäjien tulomuuntoon
Kansainväliset verotusta koskevat vertailut
Asuntojen verotus asuntomarkkinoiden matching -mallissa
Kansainvälinen hyödykeverotus ja rajakauppa
Pitkäaikaissäästäminen ja verotus

Teema II B: Palvelutehtävät ja mallit

Verotukien laskenta ja raportoinnin kehittäminen
TUJA-mallin ylläpito ja kehittäminen
YRTTI-tietokannan ylläpito ja kehittäminen
Talouden rakenteet

Teema II C: Tulonsiirrot ja tulonjako

Eriarvoisuus, köyhyys ja syrjäytymisen taloudelliset ulottuvuudet
Kulutuksen elinkaari
Työmarkkinoiden verokiila vuosina 1990–2010
Kotitalouksien kulutuskäyttämisen mallittaminen

Teema II D: Muut hankkeet

Asuntojen kauppahintojen julkaisemisen vaikutukset
Valtion budjettiprosessi ja sen tehokkuus Pohjoismaissa

Tutkimusalue III Työmarkkinat ja kasvua tukeva politiikka

Tutkimusalueen tutkimus jakaantuu myös vuonna 2010 työmarkkinoiden toimintaa sekä ympäristö- ja innovaatiopolitiikan vaikutuksia koskevaan tutkimukseen. Näistä osa-alueista työmarkkinoita koskeva taloustieteellinen tutkimus on panostuksiltaan suurin. Yksittäiset tutkimushankkeet vuonna 2010 liittyvät pääasiassa eläkepolitiikkaan, kuntoutukseen, maahanmuuton taloudellisiin vaikutuksiin, työmarkkinapolitiikkaan sekä verotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen vaikutuksiin työmarkkinoilla.

Ympäristötaloustieteellisissä tutkimuksissa keskeisiä kysymyksiä ovat olleet energiamarkkinoiden toimivuus, ympäristöpolitiikan ohjaukeinojen vaikuttavuus ja kestävä kulutus. Ympäristötaloustieteen tutkimuksessa on tapahtumassa merkittäviä henkilöstömuutoksia vuonna 2010, mikä osaltaan vaikuttaa tutkimuksen suuntaukseen. Innovaatiopolitiikkaa koskevan tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä ovat olleet ICT-sektorin tuottavuuteen ja tehokkuuteen vaikuttaneet tekijät sekä teknologista kehitystä koskevat pitkän aikavälin skenaariotarkastelut

Tutkimusalueen III keskeiset hankkeet:

Aktivointipolitiikan vaikuttavuus

VATT on aloittanut yhdessä KELAn kanssa yhteisen tutkimusprojektin, jonka tavoitteena on arvioida aktivoinnin tehostamisen vaikutusta työllisyyteen. Tarkastelun kohteena ovat työmarkkinatuen vuoden 2006 alussa toteutettu aktivointiuudistus, jossa pitkään työttömänä olleita pyritään tehostetusti työllistämään; kaksi 1990-luvulla toteutettua uudistusta, joissa nuorten oikeutta työmarkkinatukeen rajoitettiin ja pyrittiin saamaan nuoret joko työhön tai koulutukseen; sekä maahanmuuttajien kotouttamisen edistämistä tavoitteleva uudistus 1990-luvun lopussa. Tähän hankkeeseen liittyy läheisesti myös vuonna 2010 alkava hanke työeläkekuntoutuksen vaikuttavuudesta kuntoutukseen osallistuneitten paluuseen työmarkkinoille.

Yhteistyötahot: KELA, Suomen Akatemia, Eläketurvakeskus

Muuttoliikkeiden taloudelliset vaikutukset (Norface)

VATT on mukana kansanvälisessä tutkijakonsortiossa joka aloittaa vuonna 2010 nelivuotisen tutkimushankkeen maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Tutkimushankkeen keskeisiä kysymyksiä ovat maahanmuuttajien kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, maahanmuuttopolitiikan vaikuttavuuden arviointi ja maahanmuuton vaikutus niitten alueitten työmarkkinoihin, jotka vastaanottavat suurimman määrän maahanmuuttajia. Lisäksi vuonna 2010 julkaistaan suomalaisille päätöksentekijöille suunnattu katsausartikkeli maahanmuuton taloustieteellisen tutkimuksen tuloksista.

Yhteistyötahot: University College London, Tukholman yliopisto, Aarhusin yliopisto, Oslon yliopisto, Humbolt University, University of British Columbia, THL, Helsingin yliopisto

Ympäristöpolitiikan uudet ohjaukset

Ympäristötaloustieteen projekteista on vuonna 2010 henkilöstöpanostuksiltaan suurin yhteistyössä Helsingin yliopiston ympäristöntutkimuksen yksikön kanssa toteutettava ilmastopolitiikan ohjaukset arvioiva kolmivuotinen tutkimushanke. Hankkeessa keskitytään erityisesti päästökaupan piirissä olevien yritysten investointi- ja tuotantopäätöksiin, päästöoikeusmarkkinoitten tehokkuuteen ja päästöoikeuksia koskevan huutokauppajärjestelmän vaikutuksiin.

Yhteistyötahot: Helsingin yliopiston ympäristöntutkimuksen yksikkö

PROJEKTIT

Teema III A: Työmarkkinoiden muutos

Globalisation and labor markets

Muuttoliikkeiden taloudelliset vaikutukset (Norface)

Vihreät työtehtävät

Teema III B: Työmarkkinapolitiikka

Työttömyyden kesto eri datoissa

Payroll tax cut experiment revisited

Työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuiden vaikutus eläkkeelle jäämiseen

Työeläkekuntoutuksen vaikutusten arviointi

Aktivointipolitiikka ja perusturva

Eläkkeelle siirtyminen perhetasolla

Varhaiseläkereittien välinen substitutio

Teema III C: Ympäristötaloustiede

PMN Talouskriisi ja ympäristö

Ilmastopolitiikan ohjaukset – HENVI väitöskirjahanke

Teema III C: Muut

Asiantuntijatyö Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnassa

Innovaatiopolitiikan vaikutus huipputeknologian kasvuun

Päätöksenteon tuki ja mallintaminen -yksikkö

Yksikön tavoitteena on päätöksentekoa lähellä olevien talouspolitiikan kysymysten tutkiminen yleisen tasapainon mallien avulla. Vuonna 2010 mallien soveltamisalueita laajennetaan alueellisen toimintaympäristön muutosten ennakointiin sekä talouspolitiikan vaikuttavuuden arviointiin. Mallien kehitystyössä pyritään laajentamaan mallien sovellusalueita toisaalta VATT:ssa tehtävää tutkimusta, toisaalta ministeriöiden päätöksentekoa entistä laajemmin palvelevaksi.

Suomen taloutta kuvaavaa VATTAGE-mallia kehitetään erityisesti tulonjaon ja kulutuksen ikäriippuvuuden kuvauksen sekä työllisyyden ja kulutuksen välisten linkkien osalta. Mallia sovelletaan erityisesti verotuksen painopisteessä tapahtuvien muutosten ja talouskriisistä selviytymisen vaatimien toimien arviointiin. VATT:n aluemallien kehittämisessä pyritään erityisesti mallin kytkemiseen alueelliseen ennakointiin. Kansainvälisen talouden mallien avulla ennakoidaan etenkin kansainvälisen ilmastopolitiikan ja erityisesti kansainvälisen liikenteen päästökaupan vaikutuksia koko maailmantalouteen ja erityisesti Pohjoismaihin ja Suomeen.

Päätöksenteon tuki ja mallintaminen -yksikön keskeiset hankkeet:

Yleisen tasapainon mallin kehittäminen ja soveltaminen

Hankkeessa pyritään dynaamisen yleisen tasapainon mallin – VATTAGE-mallin - sovellusten laajentamiseen sekä VATT:ssa että Kolla yhteishankkeiden ja koulutuksen avulla. Mallia kehitetään erityisesti tulojaon ja kulutuksen kuvauksien sekä työllisyyden ja kulutuksen välisten linkkien osalta. Mallia sovelletaan veropolitiikan tarkasteluun yhteistyössä KOn kanssa. Lisäksi mallin alueellisesta laajennuksesta julkaistaan erillinen raportti.

Yhteistyö: VM, Monash, VATT TA I ja TA II

Työvoiman ja koulutustarpeen ennakointi

Hankkeen tavoitteena on arvioida kansantalouden pitkän aikavälin kehitystä yleisen tasapainon mallin avulla. Keväällä 2010 ennakointahanke suunnataan palvelemaan ministeriöiden tulevaisuuskatsausten laadintaa. Valtioneuvoston ennakointiverkosto on laatinut ministeriöille toimintaympäristökuvauksen tulevaisuuskatsausten laadinnan taustaksi. PATKET-konsortio tuottaa skenaarioita, joita tarjotaan myös muiden kuin tässä hankkeessa mukana olevien ministeriöiden käyttöön ministeriökohtaisten tulevaisuuskatsausten laadinnan pohjaksi ja avuksi. PATKET valmistelee ja esittää kysymykset, jotka skenaarioissa nostetaan tarkasteltaviksi.

Yhteistyö: PATKET konsortio, Monash

Taluskriisi ja julkisen talouden kestävyys

Hankkeessa arvioidaan ikääntymisestä aiheutuvia menopaineita sekä valtiontalouden, kunnallistalouden että sosiaaliturvarahastojen näkökulmista. Julkisten menojen ikäriippuvuutta mallinnetaan tuomalla ikäkohorttikohmainen väestöennuste malliin ja käyttämällä hyväksi sekä STAKES:n että VATT:n estimoimia ennusteita eri ikäryhmien hoiva- ja terveydenhoitopalvelujen kustannuksista. Lisäksi hankkeessa tarkastellaan väestön ikärakenteesta aiheutuvaa kulutusrakenteen ja työvoiman tarjonnan muutosta ja niiden vaikutuksia verotuloihin. Hankkeessa pyritään myös arvioimaan elvytystoimien vaikutusta. Hankkeeseen liittyy mittava VATTAGE-mallin kehitystyö, joka ikädynamiikan osalta on käynnistynyt jo vuonna 2009. Hankkeen yhteydessä raportoidaan VATT-mallin julkisia sektoreita koskeva laajennus.

Yhteistyö: VM, VATT TA II

Verotuksen rakenteen vaikutukset

Suomessa ei ole juurikaan tutkittu verotuksen rakenteen painopisteen muutoksen vaikutuksia verotuksen aiheuttaman taakan – ns. marginal cost of funds – näkökulmasta. Tässä hankkeessa pohditaan verotuksen painopisteen muutoksia MCF-näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on tukea verotuksen suunnittelua vastaisuudessa, mutta sen tuloksia voidaan myös käyttää havainnollistamaan Suomen verojärjestelmän tehokkuutta.

Yhteistyö: VM/KO, VATT TA II

Nordic Energy Perspectives II (NEP)

VATT:n ja VTT:n yhteinen Nordic Energy Perspectives II (NEP II) on yhteispohjoismainen hanke, joka tarkastelee energiantensiivisen teollisuuden ja energiasektorin kehitysnäkymiä Pohjoismaissa erityisesti ilmasto- ja energiapolitiikan näkökulmista. Hankkeessa tarkastellaan erityisesti Kioton jälkeistä aikaa erilaisten ilmastopimusarkkitehtuurien näkökulmasta. VATT:n osahankkeessa tarkastellaan energia- ja ilmastopolitiikan kansan- ja maailmantaloudellisia vaikutuksia.

Yhteistyö: TEKES, VTT

Ikääntymisen vaikutukset kunnallistalouteen

Taloudellisen tilanteen heikentyminen asettaa julkisen talouden vaikeiden haasteiden eteen. Erityisesti tämä näkyy kuntataloudessa, jossa työllisyystilanteen heikkenemisestä aiheutuva menojen kasvu ja tulopohjan rapautuminen yhdistyvät väestön ikääntymisestä aiheutuviin kasvaviin menopaineisiin.

Tutkimuksen tavoitteena on ennakoida kuntatalouden ja valtiontalouden kehitystä alueellisella tasolla vuosien 2010 - 2020 välillä. Tarkastelu perustuu ennen kaikkea arvioon alueellisesta talouskehityksestä toimialatasolla, arvioihin alueellisesta väestökehityksestä ja muuttoliikkeestä, sekä julkisten menojen kehityksestä osin ikääntymisen, osin työllisyyskehityksen pohjalta. Hankkeessa arvioidaan myös väestörakenteen muutoksen vaikutuksia kulutukseen ja palveluiden kysyntään. Tarkastelu toteutetaan maakuntatasolla käyttäen hyväksi VATT:n alueellista, dynaamista VERM-mallia. Hankkeessa keskitytään erityisesti Keski-Suomeen, jonka osalta tarkastelu viedään seutukuntatasolle asti.

Yhteistyö: TEM, Kunnallisalan kehittämissäätiö

PROJEKTIT

Teema IV A: Mallien kehittäminen ja ylläpito

Yleisen tasapainomallin (YTP) kehittäminen ja sovellukset

Nordic Energy Perspectives NEP II

Työvoiman ja koulutustarpeen ennakointi

Post-Kööpenhamina

Biomassan hyödyntämisen kestävyys muuttuvassa toimintaympäristössä SUBICHOE

Kansainvälisen liikenteen päästökaupan vaikutukset

Teema IV B: Yhteishankkeet muiden tutkimusalueiden kanssa

Verotuksen rakenteen vaikutukset (PTM & TA II)

Ikääntymisen vaikutukset kunnallistalouteen (PTM & TA I)

Talouskriisi ja julkisen talouden kestävyys (PTM & TA II)

STM – Laman vaikutukset (PTM & TA I)

Ilmastonmuutoksen ääri-ilmiöihin liittyvän riskienhallinnan kustannus-hyötyanalyysi osana julkista päätöksentekoa Irtoriski (PTM & TA III)

Maatalouspoliittisen toimintaympäristön ennakointihanke - miten käy kotimaisen elintarvikeketjun Mapten (PTM & TA II)

Asevelvollisuuden kansantaloudelliset vaikutukset (PTM & TA III)

Kansainvälinen hyödykeverotus ja rajakauppa (PTM & TA II)

1. Toiminnallinen tehokkuus

1.1 Taloudellisuus ja tuottavuus

VATT:n kokonaiskustannusten arvioidaan olevan yhteensä 5 100 000€.

Tavoitteena on, että tukipalveluiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vähenee. Vuosittaista vaihtelua kustannusjakautumassa voi syntyä lyhyellä aikavälillä tarkasteltuna, mutta tukipalveluiden osuus tasoittuu nykyistä alemmalle tasolle TTS-kaudella.

Kustannusten jakaantumisen tavoitteena tulosalueittain vuodelle 2010 on:

	2010 tavoite	
	(1 000 €)	
	€	%
Tutkimusalue I	1 443	28
Tutkimusalue II	1 520	30
Tutkimusalue III	1 568	31
Päätöksenteon tuki ja mallintaminen –yksikkö	569	11
Ydintoiminta yhteensä	5 100	100

Yhteisrahoitteinen toiminta

Sektorirajat ylittävänä tutkimuskeskuksena VATT:lla on runsaasti yhteisrahoitteisia tutkimushankkeita. Näissä hankkeissa tulee yhdistyä tilaavan sektoriministeriön ja valtiovarainministeriön tutkimusintressit. Näköpiirissä oleva budjettirahoituksen kiristyminen vaikuttaa myös yhteisrahoitteisen toiminnan järjestämismahdollisuuksiin. Yhteisrahoitteisen toiminnan osuus ulkopuolisesta rahoituksesta on n. 80 %.

Maksullinen palvelutoiminta

Maksullinen palvelutoiminta muodostuu lähes kokonaisuudessaan tutkimustoiminnasta. Maksullisen toiminnan tavoitteena on 100 %:n kustannusvastaavuus kolmivuotisjaksolla 2010–2012.

Tuottavuus

VATT:n tuotokset muodostuvat tutkimusjulkaisuista ja asiantuntijatoiminnasta. VATT on määritellyt julkaisutuotoksilleen painokertoimet, joita käytetään VATT:n julkaisutoiminnan tuottavuutta mitattaessa. VATT:n ulkoisen arvioinnin suositusten mukaisesti kriteerinä painoja määriteltäessä on käytetty ensisijaisesti arvioita suoritteiden vaikuttavuudesta ja tutkimustiedon välittymisestä tiedon käyttäjille. Julkaisutoiminnan tuottavuudessa painotettu julkaisujen määrän muutos suhteutetaan tutkimustyövuosien muutokseen ja sille asetettu vuosittainen kasvutavoite on 1 %. Ko. tuottavuusmittari painoineen on esitetty VATT:n vuosikertomuksessa 2008.

VATT:ssa toteutuu tutkimusorganisaatioille tyypillisenä ilmiönä merkittävätkin vuosittaiset tuottavuuserot. Tästä syystä tuottavuutta on välttämätöntä tarkastella useamman vuoden aikavälillä, ja VATT:ssa julkaisutoiminnan tuottavuutta arvioitaessa otetaan huomioon kolmen vuoden tuottavuuskehitys.

1.2 Tuottavuustoimenpiteet tukitoiminnoissa

IT-ratkaisut

Tietoteknisissä ratkaisuissa pyritään tuottavuusvaikutuksiin muun muassa laitteistotekniikan yhdenmukais-tamisella niin palvelinjärjestelmien kuin työasemienkin osalta. Avoimen lähdekoodin ratkaisujen käyttö ja virtuaalisointisovellusten hyödyntäminen edesauttavat säästöjä esimerkiksi lisenssimaksuissa.

Talous- ja henkilöstötoimen tukipalvelujen järjestäminen

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut ovat siirtyneet suunnitellusti Joensuun palvelukeskukselle. Tehtäväjärjestelyjen ansiosta vapautuneita resursseja on kohdennettu tutkimusta avustaviin tehtäviin. Vuoden 2010 aikana VATT on aktiivisesti mukana sektoritutkimuslaitosten kanssa tehtävässä talous- ja henkilöstöhallinnon kehittämistyössä (esim. KIEKU-hanke).

Toimitilat

Nykyiset toimitilat vastaavat VATT:n tarpeita. Economicum-kiinteistöllä on huomattava toiminnallinen merkitys niin VATT:lle kuin muillekin organisaatioille kansantaloustieteellisen tutkimuksen keskittymänä. Sijainti on mahdollistanut myös tukitoimintojen yhteisjärjestelyjä, joita edelleen kartoitetaan.

Hankintatoimi

VATT on siirtynyt vuosittain useissa hankinnoissa Hansel-puitesopimusten piiriin. Vuoden 2010 aikana pyritään hankinnat järjestämään mahdollisimman kattavasti voimassaolevilla puitesopimuksilla. Hankintäsäännösmuutosten vaikutukset VATT:iin ja sen hankintoihin tulevat tuottamaan mahdollisesti isojakin haasteita.

2. Tuotokset ja laadunhallinta

2.1 Suoritteet ja julkishyödykkeet

VATT:n tuotokset keskeisten suoritteiden osalta on esitetty liitteessä 1.

VATT:n asiantuntijatehtävien kehitystä seurataan suoraan tuotosten lukumäärän perusteella. Asiantuntijatehtävien määrää säätelee paljolti ulkopuolinen kysyntä ja lähtökohtana määrääarviossa on viime vuosien toteutunut kehitys. Asiantuntijatoiminnan suoritteiden arvioidaan säilyvän kahden edellisvuoden tasolla, mutta ennakoimattomat toimeksiannot vuoden aikana voivat muuttaa niin arvioituja julkaisujen kuin muidenkin suoritteiden määriä.

2.2 Palvelukyky ja laatu

VATT julkaisee julkishyödykkeenä kaikki julkaisusarjansa open access-periaatteella internet-verkossa, ja verkossa olevat julkaisut ovat maksuttomia. VATT-julkaisusarjojen laadunvarmistus on tärkeää tutkimuksen uskottavuuden, luotettavuuden ja vaikuttavuuden kannalta. Tutkimuksen laadunvarmistuksen käytännöt on esitetty VATT:n vuosikertomuksessa 2008.

Tietopalvelu ja tiedotus

VATT:n tiedontarjontaa kehitetään edelleen uudistamalla englanninkielinen www-sivusto. Myös henkilöstösivut kaikissa kielivaihtoehdoissa uudistetaan. Varmistetaan käyttäjäkyselyllä, onko Tietopalvelun intranetistä vuoden 2009 uudistamisen jälkeen tullut tutkijoiden keskeinen tiedonhankintakanava. Käyttäjäkyselyn tulosten pohjalta laaditaan ko. intranetin kehittämissuunnitelma.

3. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

3.1 Osaamisen johtaminen

VATT:ssa tutkijoiden menestymisen edellytykset nojaavat korkeatasoiseen tutkimustoimintaan. Vuonna 2009 laaditun VATT:n osaamisen kehittämissuunnitelman mukaan keskeisiä tavoitteita ovat osaamisen laaja-alaisuus, valmiuksien parantaminen tiedon vaihtoon sekä verkostoituminen. Toimenpiteinä on luoda mahdollisuudet yhdistää erilaista osaamista, jotka toteutetaan mm. yhteishankkeina eri VATT:n tutkimusalueiden kanssa sekä yhteisvirkojen tai tutkimusvierailujen muodossa kotimaisten ja ulkomaisten sektoritutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Tehtäväkiertoa yhtenä osaamisen laajentamismuotona

jatketaan niin tutkimus- kuin tutkimushenkilöstön osalta. VATT:ssa valmistellaan toimintavuoden aikana TTS-kauden koulutussuunnitelma.

3.2 Johtajuus

VATT:ssa on toteutettu vuosina 2008 ja 2009 VMbaro työtyytyväisyys -kysely, jonka tulosten pohjalta aloitettu kehittämistyö jatkuu vuoden 2010 aikana. Toimenpiteistä keskeisin liittyy henkilöjohtamisen vahvistamiseen sekä työyhteisön yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisäämiseen. Johtamisen kehittäminen painottuu johdon roolin selkiyttämiseen ja esimiestaitojen parantamiseen työyhteisön toimivuudessa ottaen huomioon myös koko työyhteisön vastuu osaltaan. Edellä mainituista lähtökohdista koko henkilöstöllä on mahdollisuus olla kehittämässä VATT:ia vielä paremmaksi työyhteisöksi.

3.3 Uudistuminen

VATT tutkimusorganisaationa on joutunut jatkuvasti ottamaan huomioon toiminnassaan tutkimuslaitosympäristössä tapahtuneet muutokset. Erityisesti meneillään olevilla sektoritutkimuslaitosuudistuksilla on vaikutuksia VATT:n toimintaedellytyksiin. VATT:n vuonna 2009 valmistuneissa henkilöstöstrategiassa linjauksissa on kirjattu monia VATT:n uudistumiseen tähtäviä toimia, kuten rekrytointipolitiikka, tutkijavierailukäytännöt, verkostoituminen. Näistä on jo useita toteutettu, mainiten merkityksellisenä yhteisvirkajärjestelyt yliopistojen kanssa.

VATT kannustaa henkilöstöä aktiivisuuteen toimintansa kehittämässä. VATT:lla on myös organisaationa hyvät edellytykset ottaa käyttöön innovatiivisia toimintamalleja, joilla osaltaan voidaan parantaa tuottavuutta.

4. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen VATT:n toiminnassa

VATT:n tasa-arvosuunnitelma päivitetään kahden vuoden välein. Palkkauksellisen tasa-arvon toteutumista seurataan vuosittain ennen kehityskeskustelujen aloittamista.

Tavoitteena on tasa-arvon valtavirtaistaminen VATT:ssa siten, että päätöksiä pyritään arvioimaan myös niiden tasa-arvo vaikutusten kannalta. Tasa-arvosuunnitelmassa 2009–2010 on asetettu tavoitteet ja toimenpiteet seuraaville osa-alueille: rekrytointi, työtehtävien tasapuolinen jakaantuminen, palkkaus, palvelussuhteen ehdot, osaamisen kehittäminen ja työhyvinvointi.

5. Kestävän kehityksen edistäminen

VATT edustaa tyypillistä virastotoimintaa, mistä johtuen VATT:ssa ei ole toimintoja, jotka asettaisivat kestäväälle kehitykselle merkittäviä uhkia. VATT Helsingin yliopiston vuokralaisena hyödyntää vuokranantajan edistykseksi kestävä kehityksen toimenpiteitä. VATT on ottanut huomioon kestävä kehityksen jätehuollossa uudistaessaan siivoussopimusta. Vuoden 2010 aikana VATT:ssa laaditaan matkustusta koskeva ohjeistus, jossa otetaan huomioon sekä ekologinen että taloudellinen kestävyys.

IV Resurssit

VATT:lle on osoitettu vuodelle 2010 talousarvion mukaan määrärahaa 4 063 000 €.

Vuodelle 2010 arvioidaan siirtyvän 905 000 €. Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan kertyvän 995 000 €. Ulkopuolisen rahoituksen arviointia vaikeuttaa se, että ministeriöiden mahdollisuudet rahoittaa tutkimusta saattavat oleellisesti heiketä talouskriisin johdosta. Yhteisrahoitteisessa toiminnassa pyritään siihen, että VATT:n osuus kokonaiskustannusten kokonaismäärästä on pääsääntöisesti enintään puolet. Niin ikään sektoritutkimuksen uudistuksen vaikutuksia on toistaiseksi vaikea arvioida. Ulkoisen rahoituksen muutoksilla on ratkaiseva vaikutus siirtyvän erän suuruuteen, joten sen arviointi tuleville vuosille nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on ongelmallista. Yliopistojen aseman muutos aiheuttaa muutoksia

toimintamomentille. VATT tulee yleisesti ottaen varautumaan resurssien käytössä talouden tiukkenemiseen.

Vuodelle 2010 henkilötyövuosimääräksi arvioidaan 59. VATT on panostanut vuonna 2009 yhteisvirkajärjestelyihin eri tutkimusorganisaatioiden kanssa, mikä on kustannustehokas tapa tuottaa tutkimustietoa. Henkilötyövuosiarviossa on perustellusti otettu huomioon edellä mainittu työpanos, koska yhteisvirkojen hoitajat ovat mukana VATT:n tuotosten aikaansaamisessa.

VATT:lla ei ole merkittäviä investointihankkeita vuodelle 2010.

V Sopimuksen voimassaolo ja seuranta

Tämä sopimus on voimassa vuoden 2010 loppuun.

Tämän sopimuksen toteutumista käsitellään touko- ja elokuussa pidettävissä valtiovarainministeriön ja VATT:n yhteisissä seurantakokouksissa. Koko vuotta 2010 tarkasteleva seuranta on huhtikuussa 2011.

Helsingissä 17. joulukuuta 2009

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Jyrki Katainen
valtiovarainministeri

Juhani Turunen
alivaltiosihteeri

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS VATT

Seija Ilmakunnas
ylivohtaja

Raija Liisa Aalto
talous- ja hallintojohtaja

	2008 Toteuma	2009 Arvio	2010 Tavoite
Taloudellisuus ja tuottavuus			
Tukitoiminto:			
Tukitoimintojen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista	18 %	20 %	19 %
Talous- ja henkilöstöhallinto: kustannukset (vrt. v. 2007 (193 t €))	174 t €	180 t €	190 t €
Tietohallinto: toimikorttien määrä / kpl	5	5	koko henkilöstö
Toimitilat	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Hankintatoimi: Hansel-sopimusten piirissä		80 %	85 %
III.2 Tuotokset ja laadunhallinta			
VATT:n sarja	Painot		
Julkaisut	3	3	7
Tutkimukset	1	5	14
Working papers	1	29	12
Valmisteluraportit	0,6		
Muistiot	0,3	4	5
VATT:n ulkopuoliset sarjat			
Tutkimukset	1	12	20
Artikkelit	1,5	30	26
Referoidut kv-aikakauskirjat (A)	3	5	3
Referoidut kv-aikakauskirjat (B)	2	5	5
Referoidut kv-aikakauskirjat (C) ja artikkelikokoelmat	1	21	11
Julkaisut yhteensä		114	103
Julkaisut yhteensä (painotettu)		153	138
Julkaisutoiminnan tuottavuusindeksin muutos edellisestä vuodesta %		43	-10
Asiantuntijatoiminta			
Lehtikirjoitukset ja kolumnit		19	25
Esitelmät		204	252
Lausunnot		77	106
Haastattelut		21	84
Työryhmät		56	68
Yhteensä (painottamaton)		377	535
Muutos, %		12	41
Tutkimusvuodet		29,4	29,4
Tietopalvelu: www.vatt.fi -sivustolla asiakaskäyntien määrä (vrk)			176
Henkilötyövuodet		60	57
Koulutustasoindeksi		6,8	6,9
Lyhytaikaisten sairauspoissaolojen (1–3 pv) määrä / htv		2,8	2,3
Työilmapiiri ja johtaminen		3,4	

PERUSLASKELMA

Toimintamenot	2008 tofteuma	2009 arvio	2010 suunnitelma	2011 TTS	2012 TTS	2013 TTS	2014 TTS
Menot (1000 euroa)							
- palkkaukset (sv-palautukset vähennettynä)	3 586	3 500	3 620	3 665	3 665	3 665	3 665
- vuokrat	445	460	460	470	475	475	480
- muut kulutusmenot	1 119	1 110	1 100	1 170	1 170	1 170	1 170
- investoinnit	53	30	40	80	100	100	100
YHTEENSÄ	5 203	5 100	5 220	5 385	5 410	5 410	5 415
Toimintamomentille nettoutettavat tulot							
- maksullinen toiminta	130	200	160	80	80	80	80
- EU-tulot	22	0	0	100	100	100	100
- yhteisrahoitteinen toiminta	940	600	835	1 020	1 050	1 080	1 080
YHTEENSÄ	1 092	800	995	1 200	1 230	1 260	1 260
Nettomenot	4 111	4 300	4 225	4 185	4 180	4 150	4 155
Talousarvio/kehys	4 028	4 165	4 063	4 180	4 180	4 180	4 180
Siirtomäärärahan muutos	-83	-135	-162	-5	0	30	25
Siirtomäärärahakehitys							
- siirtynyt edelliseltä vuodelta	931	988	905	770	613	608	608
- siirtynyt/siirtyvä seuraavalle vuodelle	988	905	770	608	608	608	638
HTV	60	56	57	60	60	60	60
HTV - sis.yhteisvirkojen työpanos		57	59				